

ње. Опишана е положбата во Турција во почетокот на 20 в. Под притисок на младотурците султанот е принуден да се согласи со прогласување на уставен и парламентарен режим. Вооружените чети заедно со своите војводи слегуваат во градовите. И Добри со својата чета се враќа во Кавадарци.

Авторот се задржува и на создавањето на НФП. Дадени се имињата на делегатите кои присуствувале на нејзиниот оснивачки конгрес меѓу кои се наоѓа и Добри.

Потоа авторот го опишува создавањето на Сојузот на бугарските клубови.

На крајот од овој труд Боев ја изнесува активноста на Добри после Младотурската револуција подвлекувајќи дека „тој развива активна политичка активност пред сè во за-

познавање на населението со целите, задачите, програмата и методите на дејствување на ФНП.“ (115).

Неговата активност им сметала на врховистите и тие преземаат чекори за негово ликвидирање. Убиен е на подмолен начин во Кавадарци од страна на неговиот бивш четник Крсто Ристо Кимов кој бил заврбуван од страна на врховистите.

Книгата на Диме Боев претставува романсирана биографија на познатиот револуционер Добри Даскалов. Опишувајќи го животниот пат на Даскалов, авторот ги изнесува поважните настани кои се случиле во тоа време. На некои места се изнесени настаните популарно. Сепак обидот на Боев заслужува пофалба, бидејќи преку него поцелосно се запознаваме со личноста на Даскалов.

М. Ман.

**Петар Томац, КОСОВСКА БИТКА, Војноиздавачки завод,
Београд 1968, стр. 247**

Косовската битка уште одамна е ставена во редот на најпознатите настани од српската средновековна историја. Таа отсекогаш го привлекувала и сè уште го привлекува вниманието и на научниците и на книжевниците. Објавувањето на најновата книга на П. Томац покажува дека интересот за овој историски настан не престанува.

Книгата е поделена на предговор, единаесет глави, епилог, извори и литература со кои се служел авторот и регистер на личните имиња.

Во првата глава (13—42) авторот му ги презентира на читателот изворите со кои се служел при изработувањето на своето дело. Сите извори, што се однесуваат на Ко-

совската битка, атворот ги поделил, т.е. ги класифицирал според нивното потекло. Така најнапред ги изнесува домашните извори, кои се и најбројни, потоа турските, па византиските и на крајот сите останати извори. Освен презентирањето авторот критички се осврнува и на некои од нив.

Втората глава (42—50) се однесува на експанзијата на Србите и Турците во XIII и XIV век. И едните и другите се шират на сметка на слабата Византија. Едните продираат од југоисток, а другите од северозапад, а на крајот во една меѓусебна битка да го решат прашањето за превласт на Балканот.

Третата глава (51—70) е посветена на военото уредување на Србија,

а четвртата (71—78) на военото уредување на Турција. Покрај другото тука станува збор и за составот на едната и другата војска, начинот на собирањето на војската, вооружувањето, начинот на војувањето, т.е. воената тактика на едните и другите, начинот на снабдувањето итн.

Во петтата глава (79—91) авторот ги изнесува судирите помеѓу Србите и Турците до Косовската битка, и тоа започнувајќи со првите судири во времето на српскиот крал Милутин па сè до поразот на турската војска предводена од Лала Шахин кај Билеќа во 1388 год.

Поводот за Косовската битка авторот го обработува во шестата глава (92—106). Иницијативата за борба секако доаѓа од страна на Турците. Тоа го потврдуваат и сите христијански извори. Тие го ставаат турскиот султан Мурат I во улога на непредизвикан напаѓач, што е во потполна согласност со политичката експанзија на Османската држава. Освен еден сите други турски извори го сметаат турскиот султан Мурат I за оној којшто ја започнал војната.

Во седмата глава (107—121) се обработени движењата на двете војски, турската и српската, кон местото каде што се одиграла битката. Најнапред е дадено движењето на турската војска, т.е. патот по кој таа дошла на Косово Поле и тоа според турскиот историчар Нешри, којшто единствен од сите историчари говори за тоа, а потоа е даден и патот на движењето на српската војска.

Односот на силите на двете противнички војски е изнесен во осмата глава (122—135). Откако изнесува што сè кажуваат изворите, кои се доста контрадикторни за тој однос, авторот заклучува дека, според

неговите проценки, во Косовската битка учествувале приближно околу 45 000 турска и 25 000 српска војска.

Во деветтата глава (136—168) авторот зборува за местото каде што се одиграла битката и за борбениот поредок на противниците. Појдовна точка, при одредувањето на местото на битката и борбениот поредок на двете војски, на авторот му е Муратовото турбе, што е подигнато на местото каде што бил убиен турскиот султан. Познавајќи го фактот дека во тоа време османските емири секогаш се наоѓале во центарот на борбениот поредок, авторот изведува заклучоци за местото на битката и борбениот поредок на противниците.

Централен настан во битката е секако загинавањето на турскиот султан Мурат I. Неговата смрт е во центарот на вниманието и на сите извори што известуваат за Косовската битка, затоа десеттата глава (169—192) целосно му е посветена на овој настан. Изворите се доста контрадикторни за тоа каде, како и кога загинал турскиот султан. Разгледувајќи ги критички сите извори што известуваат за тој настан, авторот констатира дека Мурат I загинал во текот на битката од раката на Милош Обилиќ на местото каде што денес се наоѓа Муратовото турбе.

Текот на битката, времетраењето и причините за поразот авторот ги изнесува во последната, единаесетта глава (193—226). Причините за поразот авторот ги бара во различната структура и тактика на противничките војски, потоа во помногубројноста на турската војска и на крајот најголемо значење ѝ дава на кохезијата на турската војска, која најмногу се огледува во единствената команда.

Настаните што се јавуваат како последица на Косовската битка се изнесени во епилогот (227—233). Со Косовската битка Турците станале вистински господари на Балканот, додека со битките кај Ровине и Никопол тоа само го потврдиле.

На крајот се дадени изворите и литературата со коишто се служел авторот како и регистер на личните имиња.

Двете карти и тоа: Собирање, т.е. групирање за Косовската битка и Косовската битка, секако ја зголемуваат вредноста на книгата.

Книгата на П. Томац претставува една целина, обид да се одговори на многубројните прашања што се непосредно или посредно поврзани со самиот тек на Косовската битка. Таа е несомнено голем потстрек за натамошни нови истражувања.

К. А.

АРХИВИСТ, часопис Савеза друштва архивских радника Југославије и архива у Југославији, бр. 1/1969 година

Овој број на АРХИВИСТ ги содржи рубриките: Расправи и статии, Извештаи и записи и Прикази на публикации, на расправи и на статии. Во рубриката на Расправи и статии на прво место е поместена статијата на Фрањо Биљан „Системот на заштитата на архивската граѓа со оглед на самоуправното и федеративното уредување на Југославија“. Во првиот дел на статијата опширно е изнесен начинот на учеството на федерацијата во изградбата и функционирањето на целокупниот систем за заштитата на архивската граѓа, со разгледување на поедини членови на Општиот закон за архивската граѓа што имаат општ интерес. Во вториот дел изнесени се некои сугестии за измени и дополнувања на Општиот закон со цел за поцелисходно опфаќање на проблемите што се од заеднички интерес за архивите во Југославија.

Јоже Жонтар во својата статија „Стручната спрема и работните места во архивите“ зборува за третманот на стручните и научните звања во архивите на Југославија, условите за стекнување на архивско ис-

куство, а посебно се задржува на прашањето за задолженијата на кадарот со висока школска спрема и неговото најрационално искористување.

Во статијата „Неколку напомени во врска со работата врз југословенската архивска терминологија“, авторот Крешимир Немет ја истакнува деликатноста на овој проблем со намера и да ја оправда долгогодишната работа врз него. Во минатата година изготвен е предлог на архивска терминологија кој чека забелешки и дополнувања од страна на архивите на Југославија.

Во статијата на Богдан Лекиќ „Архивската граѓа на општествено политичките организации“ ги третира проблемите за историската вредност, состојбата, регулирањето на заштитата и преземањето на архивската граѓа на општествено политичките организации од страна на историските архиви.

Статијата „Архивската граѓа на бугарските органи на власт на окупираните подрачја на Македонија и Србија“ од Милош Константинов ја изнесува состојбата на организа-